

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Кравцова Дмитра Сергійовича
«РЕКОНСТРУКЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ СПОРТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (на прикладі м. ОДЕСИ)»,
подану на здобуття наукового ступеню доктора філософії
за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування

На відгук представлена дисертація, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (153 найменування). Загальний обсяг роботи – 234 сторінки, у тому числі 147 сторінок основного тексту, 35 сторінок графоаналітичного матеріалу (рисунків), 17 сторінок списку використаних джерел, 16 сторінок додатків (таблиць, ілюстративного матеріалу додаткового характеру, актів впровадження). Структура дисертації стандартна і достатньо обґрунтована.

Актуальність теми дослідження Кравцова Д.С. не викликає сумніву, адже оздоровлення нації є стратегічним питанням для нашої країни. В останні роки відчувається все більша зацікавленість суспільства у здоровому образі життя. І молодь, як найбільш прогресивний і активний прошарок суспільства, усвідомлює це і потребує відповідної оздоровчо-спортивної бази. Спортивні комплекси з потужними ресурсами мають бути сформовані при закладах вищої освіти. Але, нажаль, стан навчально-матеріальної бази для фізкультурно-спортивних занять значно відстає від реальних потреб та нормативно-методичних рекомендацій. За таких умов постає проблема реконструкції та модернізації спортивних комплексів, як структурних одиниць закладів вищої освіти. І, як зазначає автор, в умовах обмежених територіальних ресурсів необхідно провести пошук оптимальних архітектурно-планувальних рішень спортивних зон в структурі вищих навчальних закладів, надати пропозиції щодо вдосконалення їх функціонально-планувальної структури, сформувати рекомендації щодо реконструкції та модернізації спортивних комплексів мережі закладів вищої освіти. Також стоїть завдання пошуку нових нетрадиційних способів вдосконалення планувальної структури території і навчальних будівель закладів вищої освіти, визначення можливості кооперованого використання окремих структурних елементів навчально-спортивного та культурно-побутового призначення з іншими закладами громадського обслуговування міста. Такі пропозиції не лише забезпечать наявність необхідних спортивних просторів для проведення академічних занять з

ВХІДНИЙ №	122-612
..16..	04 20.01.2018

фізичного виховання, а й позитивно вплинуть на мотивацію студентів та інших відвідувачів щодо занять спортом та фізичною культурою та сприятимуть інтеграції функціональних елементів позанавчальної діяльності закладів вищої освіти до міських інфраструктур.

Обрана тема дослідження обумовлена виконанням Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ сторіччя), а також "Державної соціальної цільової програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року".

В дисертації досліджено методичні основи реконструкції та модернізації спортивних комплексів закладів вищої освіти, практично опрацьовані на прикладах спортивних комплексів закладів м. Одеси.

Обґрунтування мети, завдань та напрямів дослідження.

Об'єктом дослідження є фізкультурно-спортивні будівлі та споруди в структурі закладів вищої освіти.

Предмет дослідження: реконструкція та модернізація спортивного комплексу закладу вищої освіти та його архітектурно-планувальна організація.

На наш погляд, не зайвим було б уточнення предмету дослідження, як методичних основ (принципів, методів, архітектурно-типологічних особливостей тощо) реконструкції та модернізації спортивного комплексу, що насправді і є предметом дослідження даної роботи.

Спираючись на такі **методи дослідження**, як натурні обстеження, аналіз проектної документації та літературних джерел, графоаналітичний метод, графічне моделювання та експериментальне проектування, на основі системного підходу автором сформульовано та послідовно у трьох розділах опрацьовано **завдання**, важливі для досягнення **мети** дослідження, а саме: *розробки науково обґрутованих положень щодо реконструкції та модернізації спортивних комплексів закладів вищої освіти, їх архітектурно-планувальної організації.*

Аналіз стану проблеми, обґрунтування мети, завдань та напрямів дослідження виконано у вступній частині та в першому розділі дисертації. Здобувачем проведено ретельний аналіз науково-теоретичного, а також проектного досвіду формування та модернізації спортивних комплексів закладів освіти в Україні та закордоном, сучасний стан галузі фізичного виховання та спорту.

На підставі проведеного аналізу в дисертації визначено основну мету реконструкції та модернізації спортивного комплексу закладу вищої освіти:

«забезпечення відповідності номенклатури приміщень спортивного комплексу потребам навчального процесу; формування мотиваційно-спроможного архітектурно-просторового середовища спортивного комплексу; забезпечення доступності спортивного комплексу для різних верств населення». Встановлені напрями слугували основою для побудови даного наукового дослідження.

В цілому здійснене автором обґрунтування мети, завдань та напрямів дослідження слід вважати достатньо доказовим, воно базується на аналізі сучасних наукових публікацій, в тому числі зарубіжних джерел.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність і новизна.

Сформульовані автором найвагоміші результатами дослідження, що виносяться на захист, визначають ступінь та характер *наукової новизни*, далі розглядаються у порядку їх подачі у дисертації.

1) *Вперше досліджено архітектурно-типологічні особливості спортивних комплексів закладів вищої освіти з точки зору їх мотиваційної спроможності.*

Представленний здобувачем аналіз існуючих наукових праць показав, що проблеми архітектури закладів вищої освіти є актуальними і вивчались науковцями у різні часи. Але питання стосовно прийомів підвищення мотиваційної спроможності архітектурного середовища спортивного комплексу закладу вищої освіти (далі ЗВО) в умовах реконструкції та модернізації потребує більш детального аналізу. У 2 розділі роботи сформовано схему основних функціонально-планувальних зв'язків структурних елементів спортивного комплексу між собою та з іншими структурними одиницями навчального закладу; встановлено спектр функцій сучасного спортивного комплексу ЗВО, а також відповідні до них функціональні блоки; запропоновано класифікацію спортивних комплексів за трьома категоріями ознак. Параграф 3.2 присвячений рекомендаціям щодо формування номенклатури приміщень спортивного комплексу ЗВО, а в додатку В наведено номенклатуру допоміжних приміщень, що є дуже важливим результатом, який має окрім наукового і практичне значення. Все це дає підстави вважати, що здобувач у повній мірі дослідив архітектурно-типологічні особливості спортивних комплексів. В параграфі 3.3 доведена необхідність врахування в умовах реконструкції, модернізації чи нового проектування спортивних комплексів ЗВО мотиваційної спроможності середовища.

2) Вперше систематизовано прийоми вдосконалення функціонально-планувальної структури спортивного комплексу закладу вищої освіти за чотирма напрямками: універсалізація спортивних просторів за рахунок засобів трансформації; кооперована форма експлуатації спортивного комплексу; підвищення рівневості спортивних просторів комплексу; формування відкритих спортивних просторів на експлуатованому покритті

Цей результат висвітлений у параграфі 3.1 третього розділу і є дуже значимим для дослідження, адже представлені прийоми вдосконалення архітектурно-планувальної структури та їх підтипи систематизовано та підкріплено ілюстративним матеріалом у вигляді малюнків та схем. Такий матеріал є цінним для подальшої архітектурної діяльності з реконструкції та модернізації спортивних комплексів. Основою для систематизації наведених прийомів стали сформульовані у цьому ж параграфі принципи архітектурно-планувальної організації спортивного комплексу ЗВО.

3) Вперше вивчено архітектурно-художні засоби підвищення мотиваційної спроможності архітектурно-просторового середовища спортивного комплексу закладу вищої освіти за семантичним та естетичним аспектами.

Даний науковий результат наведено в параграфі 3.3 третього розділу. Він є логічним продовженням встановлених архітектурно-типологічних особливостей досліджуваних об'єктів, принципів, методів і прийомів їх архітектурно-планувальної організації.

Крім розглянутих вище результатів наукової новизни, в роботі удосконалено:

- поетапну методологічну схему виконання робіт при реконструкції, модернізації та проектуванні спортивних комплексів закладів вищої освіти;
- методику розрахунку потреби закладу вищої освіти у спортивних просторах та формування їх номенклатури;
- систему оцінювання ефективності архітектурно-планувального рішення спортивного комплексу закладу вищої освіти (за коефіцієнтом інтенсивності навантаження; за одночасною пропускною спроможністю);
- шляхи реконструкції та модернізації спортивних комплексів закладів вищої освіти з акцентом на можливості формування компенсуючих спортивних комплексів кооперованої форми експлуатації для декількох близьких за положенням закладів вищої освіти;

отримали подальший розвиток:

- класифікація спортивних комплексів закладів вищої освіти за функціональними, містобудівними та об'ємно-планувальними ознаками;
- основні принципи архітектурно-планувальної організації спортивних комплексів закладів вищої освіти (соціальної доступності, універсальності та адаптивності, екологічності, динамічності).

Високий ступінь *обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій* визначається тим, що робота спирається на принципи системного підходу в архітектурній методології, ґрунтуючись на загальнонаукових, а також спеціальних методах дослідження: графоаналітичному, графічного моделювання, розробки експериментальних схем, підтверджується висвітленням нових пропозицій в публікаціях та обговоренням на наукових конференціях.

Достовірність результатів дослідження обумовлена їх підтвердженням в ході експериментального проектування, про що свідчать акти впровадження.

Не викликає сумнівів *практичне значення одержаних результатів*, яке полягає в можливості їх застосування для подальшого корегування ДБН В.2.2-3-2018 "Заклади освіти", ДБН Б.2.2-12:2019 "Планування та забудова територій" та для доповнення ДБН В.2.2-13-2003 "Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди", складання завдань та виконання робіт з реконструкції, модернізації та проектування спортивних комплексів закладів вищої освіти, для розробки науково-методичних посібників з архітектурного проектування та у навчальному процесі при підготовці архітекторів.

Відсутність порушення академічної добросесності.

Перевіркою рукопису дисертації на plagiat програмним засобом «антiplagiatна інтернет-система Unicheck» встановлено, що рівень оригінальності дослідження становить 90,5%, дисертація є оригінальною за науковим змістом.

Повнота викладу матеріалів дисертації у наукових публікаціях. Основні положення та результати дисертації отримані автором самостійно та дістали своє відображення у 10 наукових виданнях, з яких 3 статті надруковано у фахових виданнях, затверджених ДАК Міністерства освіти і науки України (одна у співавторстві), 2 статті опубліковано у міжнародних періодичних виданнях (одне з яких входить до міжнародних наукометрических баз даних), 1 стаття додатково відображає результати дисертації. Інші результати відображені у тезах наукових доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій.

До позитивних характеристик дослідження також слід віднести:

- велику кількість ретельно опрацьованого матеріалу, логічне, послідовне, грамотне викладення кроків дослідження у розділах та їхній змістовний зв'язок;
- націленість роботи на практичній результат, про що свідчать рекомендації щодо реконструкції та модернізації спортивних комплексів закладів вищої освіти м. Одеси, наведені у параграфі 3.4 третього розділу, підкріплені проектним матеріалом з пропозиціями компенсуючого спортивного комплексу кооперованої форми на базі спортивної арени ОДАБА, а також акти впровадження результатів роботи;
- вчасне виконання наукової роботи, що вказує на працездатність здобувача, його схильність до наукової діяльності і зацікавленість у проблемі дослідження.

Поряд із позитивною характеристикою роботи слід відмітити і деякі **зауваження**:

1. Параграф 1.4 даного дослідження має назву «Узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду проектування, реконструкції та модернізації спортивних комплексів закладів вищої освіти». Але, в даному параграфі з вітчизняного досвіду розглянуто тільки спортивні заклади, розташовані в м. Одеса. Вважаємо, що для більш об'єктивного узагальнення вітчизняного досвіду проектування потрібно було розглянути подібні спортивні комплекси і в інших містах України. Також слід звернути увагу, що в даному параграфі слід було розглянути досвід саме реконструкції та модернізації спортивних комплексів, але в представленому аналізі немає жодного такого прикладу.

2. До рекомендацій з реконструкції та модернізації спортивних комплексів закладів вищої освіти м. Одеси бажано було б додати графічний матеріал у вигляді архітектурних моделей, планувальних і просторових схем по всім розглянутим об'єктам, який би більш наочно продемонстрував наведені автором пропозиції.

3. Враховуючи те, що заклад вищої освіти можна розглядати, як містобудівний об'єкт, який займає значні території в місті, а також необхідність врахування зв'язків спортивного комплексу ЗВО з житловою забудовою прилеглих мікрорайонів, слід зазначити, що в дослідженні не достатньо глибоко опрацьовано містобудівні питання розміщення спортивних комплексів ЗВО.

4. В тексті дисертації відсутні посилання на значну кількість рисунків, що ускладнює змістовне сприйняття поданих рисунків. Наприклад, на рис. 3.6 приведено таблицю з показниками, яка має назву «Розрахунок оптимальної

номенклатури відкритих спортивних споруд», але в тексті про таку номенклатуру не згадано, розрахунків немає і посилання на рисунок відсутнє. На рис. 3. 7 «Схема розрахунку номенклатури критих спортивних комплексів та басейнів СК ЗВО в залежності від контингенту студентів» також немає посилань, і не зрозуміло, де саме наведено формули чи посилання на згадані розрахунки.

Наведені зауваження не зменшують цінність важливого та своєчасного дослідження з огляду на актуальність теми. Подана дисертація представляє завершену науково-дослідницьку роботу, яка містить нові науково-обґрунтовані теоретичні положення, що є суттєвим науковим результатом для реконструкції та модернізації структурних елементів закладів вищої освіти.

На підставі проведеного аналізу можна вважати, що дисертаційна робота «Реконструкція та модернізація спортивних комплексів закладів вищої освіти (на прикладі м. Одеси)» є самостійним, методично вивіреним науковим дослідженням, що відповідає критеріям і вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а автор дисертації Кравцов Дмитро Сергійович заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – архітектура та містобудування.

Доктор архітектури, професор, завідувач кафедри
теорії архітектури Київського національного
університету будівництва і архітектури

Г. Л. Ковальська

Підпис Ковальської Г. Л. засвідчує:
Вчений секретар КНУБА

О. С. Петренко

